

LACUL POPII

*Nu e om cine-și spune, ci e om cine se poartă.
Și cine sapă groapa altuia cade el întâi în ea.*

Trecea cândva Păcală, voios, pe-o cale, nu se mai ține minte pe unde, privind cerul senin și zborul păsărelor.

„Și totuși viața e frumoasă!“ își spunea el, și fluiera mai vesel decât oricând, luându-se la întrecere cu cintezoii și rândunelele ce săgetau văzduhul deasupra lui.

„De ce n-or fi toți oamenii de treabă? De ce sunt unii hrăpăreți și lacomi? Pământul ne-ndestulează și loc pe lumea asta este destul. Dar hai să nu mă mai gândesc astăzi la rău și la necazuri! Să-mi satur mai bine ochii de lumină, pieptul de aerul acesta proaspăt și sufletul de liniște!“

Așa gândea flăcăul, când, de undeva, s-au auzit niște blesteme, și vaiete, și țipete.

Flăcăul, săritor, s-a și grăbit spre locul unde se auzeau acele țipete. Și, lângă un copac, ședeau trei oameni mai mult goi decât îmbrăcați. Pentru că nu s-ar fi putut numi veșminte țoalele flenduroase ce spânzurau pe trupurile lor.

Oamenii erau slabi, hămesiți de foame, bătuți și aveau nasurile tăiate chiar de la rădăcină. Erau, precum se spune în popor, cârni.

— Ce e cu voi în starea asta? i-a întrebat flăcăul. Cine v-a oropsit atât de tare?

— Popa! s-au văietat tustrei. E peste deal, aici în sat, un popă. Îl cheamă State. Om rău cum nu se mai găsește.

— Ei, ei, și ce s-a-ntâmpat?

— Păi, i-am slujit trei ani, a rostit unul dintre cârni.

— Ne-am înțeles să ne plătească așa cum o vrea el, a grăit celălalt.

— De ce-ați primit o astfel de-nvoială?

— Era foamete și lipsă, așa că n-am avut încotro! a spus și cel de-al treilea.

— Însă, au luat iarăși cuvânt tustrei, State ne-a pus să-i iscălim un zapis precum că, de ne-am supăra pe el vreodată, să aibă drept să ne reteze nasurile.

— Ei, și de ce v-ați supărat?

— Da' cum, păcatele, să nu ne supărăm, a luat cuvânt din nou întâiul cârn, când i-am muncit trei ani fără hodină, fără destulă mâncare sau vreo haină mai călduroasă-n timpul iernii? Iar când s-a împlinit sorocul, n-a vrut să ne dea niciun ban.

— Nicio trăistuță de mălai, s-a plâns și cel de-al doilea.

— Voi nu știți, măi, a glăsuț feciorul, că mâna stângă a popii (aia cu care ia) e verde, și-n schimb, cea dreaptă (aia cu care ar trebui să dea) este uscată?

— Acuma am văzut, a rostit cel de-al treilea. Ba încă, fiindcă stăruiam, ne-a și bătut cu reteveul. Atunci ne-am cam ieșit din fire... Ne-am supărat...

— Și popa v-a scurtat de nasuri?

— Întocmai, flăcăule, cum spui. Ne-a retezat de nasuri, blestematul. Și nu știm cine l-o pedepsi, că nimeni nu se mai tocmește, în veci, la un asemenea stăpân. Ba încă am mai aflat că la nu se știe câți alții le-a retezat și mai-nainte nasurile. Nici dracul nu-i hain ca el! O, doamne, doamne, măiculiță, ce ne-a fost dat să pătimim!

Și se jeleau sărmanii oameni, ridicându-și pumnii spre cer.

— Cine l-o pedepsi pe popa? Cine?

Flăcăul îi privea cum se zbăteau, îndurerăți. Strigau, se zbuciumau, dar nu aveau nicio putere.

— Lăsați, măi, oameni buni, mă tocmesc eu. Și om vedea care pe care...

— Te tocmești tu? Flăcăule, să nu faci una ca asta. Păcat de tinerețea ta, ziceau tustrei. Cu popa nu e de glumit. Rămâi ca noi, fără nas.

Atât că flăcăul, până să se dezmeticească bieții cârni, o și pornise spre deal. Mergea întins. Urcă pe culme. Și-apoi coborî în sat.

— Unde e casa popii State? întrebă el pe o femeie, care mâna niște boboci galbeni de rață către baltă.

— State? Văleu! făcu femeia punându-și palma la gură, înfricoșată. Că n-oi vrea să te tocmești la el?

— Ba, cum de nu! Asta gândesc.

— Uite, unde se vede casa aia arătoasă, cu acoperiș de țigla. Da' nu te duce, măiculiță. Stăi, stăi, n-auzi?

Flăcăul însă și plecase. Bătu în poartă și strigă:

— Părinte State! Ieși afară!

Ieși popa, înalt, voinic, cu mânecile suflecate la anterior, bărbos și cu privirea-ntunecată.

— Ce bați la poartă, măi, drumeț?

— Bat pentru că mă gândeam, părinte, n-ai fi având cumva nevoie de-un argat?

— Argat la mine? Intră iute. Cât ceri simbrie?

— Cât mi-oi da.

— Tain?

— La fel.

— Veșminte?

— Am.

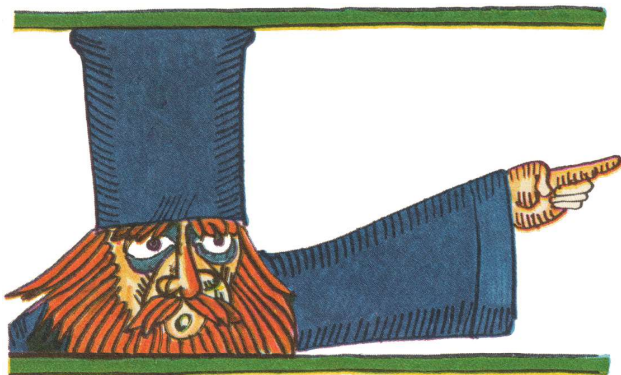
— De e așa, află, băiete, că te tocmesc. Te-adăpostesc în șură. Îmi împlinești poruncile fără crâcnire. Și una trebuie să știi. Eu sunt omul lui Dumnezeu. Mie nu-mi place supărarea. Cine se supără își pierde nasul.

— Bine, părinte, eu la fel. Sunt vesel. Nu vreau supărare. Care dintre noi s-o supăra pe celălalt să-și piardă nasul.

— Dar trecem asta în zapis.

— Trecem, părinte, cum de nu! Și până când avem tocmeala?

— Pân-o cânta cucu-n ogradă. Ne-am înțeles?

— Ne-am înțeles.

— Fugi, deci, la treabă. Mulge vaca, sparge lemne, fă și focul, taie un pogon de varză din grădină, scoate și apă din fântână... Și, cât oi sta să te-odihnești, oi vedea eu ce să-ți mai dau, să nu pierzi timpul de pomană.

— Mă duc, părinte, pe poruncă. Socot că pentru aceea ți se și zice sfinției tale State, că în

ograda dumitale sluga nu are timp de stat nici să răsufle!

— Te-ai supărat?

— Ba, nicidecum.

— Ai isprăvit?

— Pe dată-ncep!

Și a plecat flăcăul la pădure. A spart lemne, a făcut focul. A cules un pogon de varză. S-a dus la staul și a mulș vaca. A scos și apă din fântână. A mai făcut și alte treburi. Seara, State i-a înfățișat zapisul, unde se arăta că acela dintre ei care s-o supăra pe celălalt, din orice pricină, își pierde nasul.

— Pecetluit de staroste?

— De el.

— Atunci e bine.

Și-a început să fluiera băiatul de răsuna toată ograda, ba s-auzea și-n sat, de ai fi zis că nu făcuse nimic altceva decât să stea cât fusese ziua de lungă.

Oamenii clătinau din cap. Femeia cu bobocii le spusese că State are argat nou.

— Un băiețel, un chipeșel, să nu-i faci rău nici cu o floare. Și ce-o să-l mai sluțească State!

— Bietul băiat, suspinau oamenii. Cum de s-a prins să intre argat?

— Și auzi-l cum fluieră, sărmanul. Habar nu are ce-l așteaptă.

A doua zi de dimineață popa îl chemă pe flăcău.

— Te duci la arie. Sunt douăzeci de clăi de grâne. Le treieri. Și nu te-ntorci acasă până nu termini. Mâncare o să-ți trimită preoteasa.

— Bine, părinte, s-a făcut.

Se duce feciorul la arie. Acolo se-nălțau, nu clăi, ci munți de grâne. Avea bucate State, nu glumă. Și se apucă băiatul să treiere. Muncește și muncește, și muncește. S-apropie prânzișorul. Vine amiaza. Trece și ea. Și de mâncare nicidecum.

„Apăi, este întocmai cum mi-am închipuit“, își spune-n sinea lui băiatul. Și ia doi saci cu grâne, merge în capul satului, îi dă unei femei

și-o roagă să-i gătească. Iar ea îi pregătește cât ai clipi niște merinde să se ducă vestea.

Seara face la fel. Mai treieră puțin și pe la miezul nopții se-ntoarce acasă cu lucrul gata isprăvit. Mergea și fluiera, cum îi era obiceiul. Intră-n ogradă. Și popa State, cum îl simte, apare la fereastră.

— Ai făcut lucrul, măi?

— L-am făcut, părințele.

— Da' mi se pare că a uitat cucoana să-ți trimită de mâncare, la prânz. Te-ai supărat? Că uite, am în mână o custură, să-ți retez nasul.

— Nicidecum, părințele.

— Parcă nici pentru cină nu ți-a trimis bucate.

— Nu-i nimic, părințele.

— Te-ai supărat?

— Deloc.

— Dacă-i cu supărare, uite cuțitul...

— Pentru ce să mă supăr? Nu sunt bucate, nu-s. Am luat și eu, părinte, patru-cinci saci cu grâne și i-am dat pe merinde unei femei sărmane. Am făcut și-o pomană.

Popa holbase ochii. Îi venea să urle, să bată din picioare, să dea-n argat cu pumnii.

— Ai făcut și-o pomană?

— Iară femeia de care-ți spun mi-a gătit o găină.

— Ți-a gătit o găină?

— Friptură de găină, părinte, rumenită-n cuptor, unsă cu unțisor, cu coajă aurie. Mi-a mers la inimă. Și asta mai cu seamă că mi-a mai dat și-o bărdăcuță cu vin din ăla rubiniu.

State înghițea în sec.

— Din ăla rubiniu?

— Eh! Nu e rău, părinte, dacă nu vine sau nu trimite cucoana preteasă de mâncare. Mă descurc mai bine singur.

— Și cât zici, măi, c-ai dat pentru găina aia, patru-cinci saci cu grâne? Văleu și vai de mine! își bate State gura cu palma. Cum, măi? Cât zici? și se îneacă de necaz mai, mai să și plesnească.

— Te-ai supărat, părinte?

— Eu?... Nu... Aoleo!

Și închide fereastra, izbind-o cu putere.

— Ei, lasă, lasă, începe el să tune când se vede înăuntru. Din ăștia mi-ești? O să te-nvăț eu min-te cum să te porți cu mine!

Și, de supărare, popa n-a dormit aproape toată noaptea.

În ziua următoare, State îl cheamă iară:

— Te duci azi la pădure! Tai trei sute de trunchiuri. Și, ca să nu mai fie poveste cu coana pre-

oteasă, iată, îți dau un burdușel cu brânză și-o pâine. Să nu cumva să dai vreun trunchi pentru mâncare. Ai înțeles?

— Am înțeles, cum nu!

— Tu mănânci pâinea, burdușelul; te saturi bine și, când te-ntorci acasă, la noapte, mi le aduci întregi, înapoi, așa precum se văd. Ți-a intrat bine-n cap?

— Socot că da!

— Ori te-oi fi supărat? Că, de te-ai supărat, privește custura.

— Cum să mă supăr, părinte? Porunca e poruncă și nu-i cu supărare.

Pornește, din nou, flăcăul la muncă. Retează trunchiurile. Și, când termină, se hodinește, câteva clipe, pe iarbă. Face un dop la burdușel și scoate brânza dinăuntru. Altul la pâine și-i scoate miezul. Le umple pe unul și pe cealaltă cu pământ. Le potrivește dopurile la loc și se întoarce acasă.

State, nerăbdător, îi ieșise înainte, la porțiță.

— Ai mâncat, măi?

— Mâncat, părinte.

— Și le-ai adus toate-napoi?

— Adus, părinte.

Și-i întinde burdușelul și pâinea.

State le ia în mână. Erau grele.

— Ce-ai mâncat, mări? rânjește el.

— Am mâncat miezul, părințele, și-ncolo le-am lăsat întregi, după porunca dumitale. Ba încă le-am umplut la loc cu ce mi-a fost la îndemână. Te-ai supărat, cumva, părinte?

— Eu? O! Bătu-te-ar cerull! și începe să izbească de pământ cu ce-i ieșea în cale. M-ai păcălit a doua oară, vicleanule! Măine, te-nhami singur la car și te duci în pădurea fiarelor. Păstrez acolo-n munte o cireadă de boi juncani. Prinzi doi mai buni, îi pui la jug și mi-i aduci.

— Bine, părinte. Cum ți-i voia. Da' nu ești supărat?

— Eu să fiu supărat? Cum? Vai de mine!

State își mușcă limba să nu răcnească și se întoarce repede în cerdac, să nu apuce să-l lovească pe cel care-l scosese din sărite și să-și arate astfel supărarea, să-și piardă nasul. Intră în casă și-i povestește preotesei ce se întâmplase:

— De astă dată, încheie el, s-a terminat. L-am trimis în pădurea fiarelor. Acolo mișună lupii și urșii. Cât o fi de voinic, tot îl răpun.

— Dă acatist să nu se-ntoarcă, se ridică preoteasa din așternut.

— Mă și duc la biserică să dau!

A doua zi, de dimineață, popa și preoteasa se-ascund după perdele și privesc cum trage Păcală carul spre munte.

— S-a dus și nu se mai întoarce, se bucură amândoi și încep să țopăie prin încăperi și prin ogradă. Au să-l sfășie fiarele.

Și trece ziua, trece seara. State mănâncă, bea, se veselește. Apoi se culcă liniștit. Își face cruce și-i spune preotesei:

— S-a zis cu fosta noastră slugă, Păcală. L-au mâncat fiarele. Bine-au făcut. De mâine, vezi tu, preoteasă, să găsim alt slujitor.

— Bine, părinte, am să văd.

Dar nu-și sfârșește preoteasa vorba și ce să credeți, dragii mei? Satul parcă începe să ardă. S-aude, dinspre munte, o hărmălaie nemaipomenită. Căinii lătrau, oamenii strigau, copiii chițcăiau, însă, mai tare decât orice, se auzeau

niște răgete, niște mormăituri de fiare, și un glas de flăcău care îndemna:

— Haideți, juncanilor, la popa State, să vă dea de mâncare. Ori să-l mâncați în astă-noapte. Haideți, juncanilor!

State aprinde o făclie și-aleargă lângă gard.

Și ce să vadă? Să-i vină rău, să cadă, să nu se mai ridice. Flăcăul nostru stătea în fața porții, bătea cu codrișca să-i deschidă. Iară la car își înhămasse doi urși cât casa și doi lupi fioroși, cu ochii arzători, flămânzi și răi.

Cum îi prinsese, cine poate ști? Poate cunoștea el vreun meșteșug de la tătâne-său, poate-i prinsese în groapă de pământ sau poate îi biruise singur în luptă. Era voinic. Și-asta se poate. Dar cum anume, eu nu știu. Și nu cred nici să știe altul. Destul că îi prinsese, îi înjugase. Și-atât.

— M-am gândit – spune el stăpânului – de ce s-aduc doi juncani? Să-ți aduc patru. Să nu mă mai trimiți și mâine după alții. Ori nu cumva te-ai supărat?

Iar oamenii care erau de față râdeau. Râdeau, fiindcă-l vedeau pe State, omul cel rău și nemilos, galben la față cum e ceara, strigând cât îl țineau băierile:

— Nu. Nu m-am supărat. Cum să mă supăr? Ce tot spui? Dar ia-ți de-aicea fiarele și du-te. Că nu-mi mai trebuie nimic. Îți dau simbric câtă vrei, numai și numai să te duci unde-oi pofti, unde-oi vedea cu ochii.

— Nu pot, părinte, îi răspundea băiatul. Mi-ai poruncit s-aduc juncanii din pădurea fiarelor și să-i închid în staul. Ți i-am adus după poruncă

Prinde în mână o scurtătură și o aruncă-n dud.

și-n staul rămân cât ți-oi sluji. Pe urmă le dau drumul, iar de plecat nu plec până nu cântă cucu-n ogradă, așa cum ne-am tocmit când am sosit. Stai, de nu vrei, deschid eu poarta.

Și s-apucă băiatul să deschidă poarta. Băgă caru-n ogradă. Dejugă fiarele și le închise în staul, legate bine în ștreanguri. Și ele mormăiau, urlau și se zbăteau, însă se vedea bine că știau de frica flăcăiașului. Iar popa se urcase, tremurând, într-un dud, ce era chiar în mijlocul ogrăzii, în timp ce preoteasa fugise în cămări și se ascunsese într-o ladă.

Au stat în dud și în ladă toată noaptea. De dimineață, ce se socotește State? Să cânte ca un cuc. Sluga va crede c-a venit sorocul. Și o putea scăpa de el. Văzuse State cel hain că își aflase nașul.

Și începu să-și prefacă glasul:

— Cu-cu! Cu-cu!

Flăcăul iese afară și înțelege șiretlicul. Prinde în mână o scurtătură și o aruncă-n dud:

— Hâș! Hâș! Că îmi trezești stăpânul prea devreme!

Izbit de scurtătură, popa se clatină și – zdup! – printre crengi, cade la poalele copacului.

— Ucigașule! îi strigă. Mi-am zdrobit oasele.

— Te-ai supărat? râde Păcală. Că am și eu custură, ca și sfinția ta.

— Nu. Nu m-am supărat, icnește popa, luându-și îndată seama, deși fierbea ca într-un cazan.

L-ar fi făcut fărâme pe flăcău, de nu l-ar fi știut voinic, de n-ar fi fost și fiarele în șură.

Și-o ia la fugă către casă.

— Nu mai e chip, se plânge preotesei, trăgând-o afară din lada unde se-ascunsese. Râd oamenii pe ulițe de noi. Nu îmi mai știe nimeni de frică. Mie, care-am tăiat atâtea nasuri. Strânge toate odoarele, comorile, aurăria, gălbenașii și scumpătățile în doi saci mari! Noaptea asta ne mutăm la oraș. Așa scăpăm de slugă. Pe urmă, ne-om întoarce când ne-o fi la-ndemână.

Și scoate doi saci largi. Iar preoteasa îngrămădește-n ei pungii mari cu galbeni, scumpătățuri, podoabe și aurării. Numai la gura sacilor

pune vreo două evanghelii, să nu se vadă că-s averi.

Nu terminaseră ei cu făcutul sacilor și iacătă Păcală la fereastră:

— Ce? Pleci, părinte, și mă lași?

— Mă duc până prin apropiere, fiule, doar peste deal, rostește popa, înmuindu-și glasul, făcându-și-l dulce ca mierea. Am de slujit, degrabă, o moliftă.

— Și ce-i cu sacii aceia, părințele?

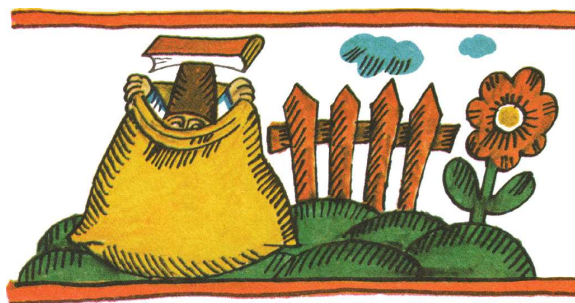
— Ei, evanghelii, fiule, psaltiri și alte cărți bisericesti. Nu știi cum e la noi cu slujba?

— Atât de multe, părințele?

— Păi am o slujbă lungă, taică, slujbă lungă...

Și îi închide lui Păcală fereastra în nas, să nu mai vadă și să nu mai audă. Termină preoteasa de umplut sacii și State îi poruncește argatului să-i pregătească doi cai buni, să-i lege cu căpăstrul de-un stâlp.

Leagă Păcală caii și, furișându-se, tiptil, pătrunde în odaie. Scoate aurul dintr-un sac și-l așază într-un dulap. Se vâră el în sac. Își pune pe căciulă o evanghelie și stă așa. State vine-n

odaie, leagă sacii la gură și-i aburcă pe-un cal, lăsându-i să atârne de-o parte și de alta. Încalecă și el pe cal. Pe calul celălalt se urcă preoteasa. Și, repede, pe-aici ți-e drumul.

— Hă, hă, râde popa pe cale. L-am păcălit până la urmă. Rămâne prostul cu fiarele. Și-o să trimit eu, din târg, ispravnicul să-i ceară socoteală și să-l învinuiască. Să spună că m-a omorât. Să-l dea pe mâna judecății. Să-l trimită la ocnă. S-a isprăvit cu el. S-a isprăvit...

Râde și preoteasa. Râd cu poftă. Și, tot râzând, ajung, pe înserate, pe malul unui râu.

— Nu ocolim, trecem prin vad, grăiește popa, nu-i apa prea adâncă. Mai mergem apoi până dăm de-un lac. Acolo înnoptăm.

Cum trec cu caii prin vad, sacii, cam lungi, cam grei, ajungeau până-n apă. Și ce-i vine în cap flăcăului? Șoptește-n sus, spre popa, punând gura în dreptul unei găurici, ce și-o făcuse anume în pânza sacului, să aibă pe unde răsufla:

— Saltă, părinte State, sacii, că se cam udă cărticelele!

Popii i-a înghețat sufletul în piept.

— Care ești, măi? răcnește.

— Saltă, părinte, în sus, sacii, că se cam udă cărticelele! mai spune o dată Păcală, de data aceasta cu glas tare.

Cum au ajuns pe malul lacului, State și-a desfăcut sacii. Și-ntr-unul dintre ei, în loc de aur, l-a găsit, cum știți prea bine, pe Păcală. Să cadă popa jos, nu alta.

— Puteam eu să te las, părinte, să fugi numai cu coana preoteasă, ca slugă credincioasă ce-ți sunt? Te-am însoțit. Ori poate că te-ai supărat? îl întreabă Păcală pe popa.

— Deloc, deloc, îngaimă State, însă e vânăt la obraz.

O ia apoi pe preteasă deoparte și-i șoptește:

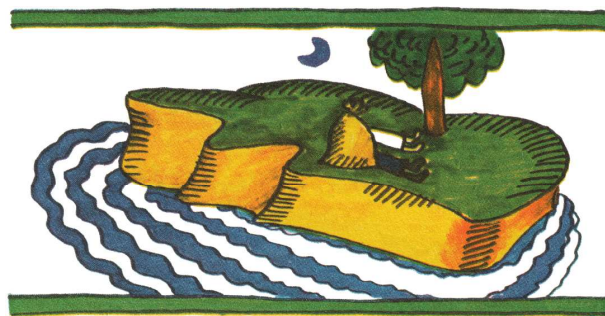
— Vrusesem la început numai să-i tai nasul și ăstuia, pe urmă să-l bag la ocnă. Acuma îl omor. Măi, strigă tare spre flăcău. Mâncare n-am să-ți dau. Da' hai să ne culcăm, că s-a-nnoptat. Tu culcă-te pe țârm, unde se vede apa mai adâncă. Pui sacul ăsta lângă tine, eu mă culc lângă sac și preteasa lângă mine.

În taină, îi mai șoptește pretesei:

— Cam pe la miezul nopții, îți fac semn. Tu te-mpingi în mine, eu în sac și sacu-n argat. Așa o să se prăvălească Păcală-n lac și-o să piară.

— Bine, încuviințează preteasa.

Și-așa se culcară tustrei pe țârmul lacului. La miezul nopții, tocmai când luna se ascunsese într-un desiș de nori, State îi face semn nevastei. Se scoală preteasa și-l împinge. State împinge-n

sac. (Așa crezuse el, că-i sacul! Deoarece nu simțise când Păcală se strecurase binișor în locul sacului, împingând sacu-n locul lui.)

Așa că State îl împinge prin întuneric pe Păcală. Iară Păcală împinge în sacul plin cu aurării și scumpătăți.

Și buf, se prăvălește sacul în lac.

— S-a dus! sare popa în sus, l-am înecat...

— S-a dus! țipă și preteasa.

— Păcat, părinte, se ridică și Păcală de la locul lui. Păcat de-atâta aur să-l prăpădești. Câți slujitori ai chinuit, sfinția ta, ca să aduni aurul ăsta? Și să-l azvârli, așa, în apă...

— Cum? strigă State, zărindu-l, în lumina lunii, pe Păcală. N-ai fost tu? N-ai murit? O, Doamne sfinte, mi-a scăpat ticălosul de argat!

— Nu cumva te-oi fi supărat, părinte?

— M-am supărat, m-am supărat... Aurul meu... Aurul meu...

— Dacă-i pe-așa, spune Păcală, avem un zăpis și-o vorbă. Cine se supără își pierde nasul. Ia vino-ncoa, să ți-l cretez, să simți și tu gustul cu care-ai încercat pe alții.

— Nu-mi pasă nici de nas, nici de crestat, țipă iar State. Aurul meu... aurul meu... S-a dus... s-a dus aurul meu...

Și, ca nebunul, State se-azvârle-n lac să-și caute sacul. L-a tot căutat. L-a tot căutat. Nu știm ce-o fi găsit pe-acolo, pe fundul lacului, că nu s-a mai întors. Singur și-a căutat sfârșitul. Lacomul după bani mai bine moare decât să piardă un gălbenaș.

Lacul, de-atunci, se cheamă Lacul popii.